

Kis- és középmagas löszfalak megtámasztása Baranyában

Dr. Balázs Ferenc építőmérnök - JPTE-PMMF, Pécs

Löszterületek Baranyában

Baranya megye morfológiai felépítését markánsan a Mecsek- és Villányi-hegység határozza meg. Ennek ellenére a partfal-megtámasztási gondok zöme nem a nagyobb reliefenergiával rendelkező hegységterületeken, hanem a dombosági löszterületeken adódik. Baranya felszínének közel 40%-a (Baranyai-domság, Geresdi-domság, valamint a Zselicség D-i és a Völgység Nyi-területe) lösszel fedett.

Az itt található száraztérzíni löszrétegek a pleisztocén (Würm_{1,3}) és óholocén arid korainak hulló porából épültek fel. A makroporozus lösziszap rétegek közé egy interglaciális és két interstadiális humid korának vékonyabb vörösagyag rétegei települtek be. A lösz a domboldalakon a denudációs folyamatok eredményeként áthalmozódott, makroporozitású, de vele együtt (sajnos) kohéziójának egy részét is elvesztette.

A típusos löszterületekre jellemző felszínalakulatok

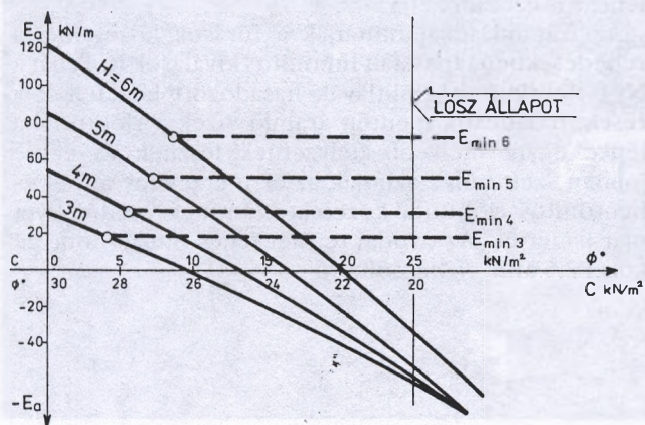
hajlásszög magasság	típusok	keletkezés	jell. talaj	további károsodások jellege	országos előfordulások
45 - 60° 3 - 10 m	részű, omladék-részű	denudáció, areális erózió, partrogyás	kevert lösztalaj	areális és árkos erózió, csúszás, kúszás	Baranya, Tolna, Külső-Somogy, Zala és a hegységperemeken
60 - 75° 3 - 15 m	meredek partoldal	lejtőoldali árkos és vízmosás-eróziója	lejtőlösz, típusos lösz	erózió, partrogyás, csúszás, suvadás, kúszás	Baranya, Tolna, Külső-Somogy, Zala és a hegységperemeken
75 - 90° 5 - 60 m	partfal, szakadó-part	löszmélyút eróziója, folyóvízi erózió, állóvízi abrázio.	típusos lösz, vörös-agyag	tömbös leszakadás, partrogyás, omlás	Baranya, Tolna, Külső-Somogy, Zala és a hegységperemeken, Dunai-balatoni magaspártok.

Baranya megyére mindhárom típus kis- és középma-gas változatai jellemzőek.

A baranyai löszök sem mentesek e talajfajták ismert tulajdonságaitól, melyek közül kiemelendő a roskadás-veszély és az erózióra való hajlam.

A lösz mészváz- és póruszegtetvív-kötés adta kohéziója zavartalan állapotban igen kedvező. A kohézió szerepe a partfalállékonyság szempontjából felbecsülhetetlen, tehát minden törekvésünknek arra kell irányulni, hogy a kohéziós húzással rendelkező földtömegek eme nyírószilárdsági hányadát a vízvezetés korrekt megtervezésével és a talajtömeg mesterséges áthalmozása kerülésével megtartsuk.

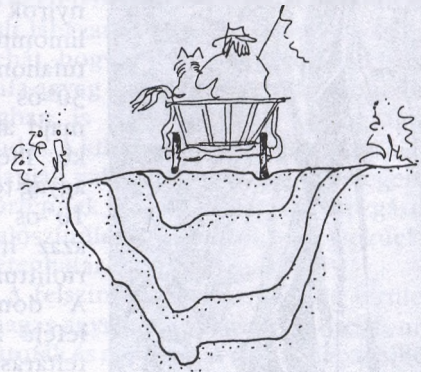
A kohézió eredményezte földnyomás-csökkenést a bemutatott diagramsor érzékelteti. (1. ábra)

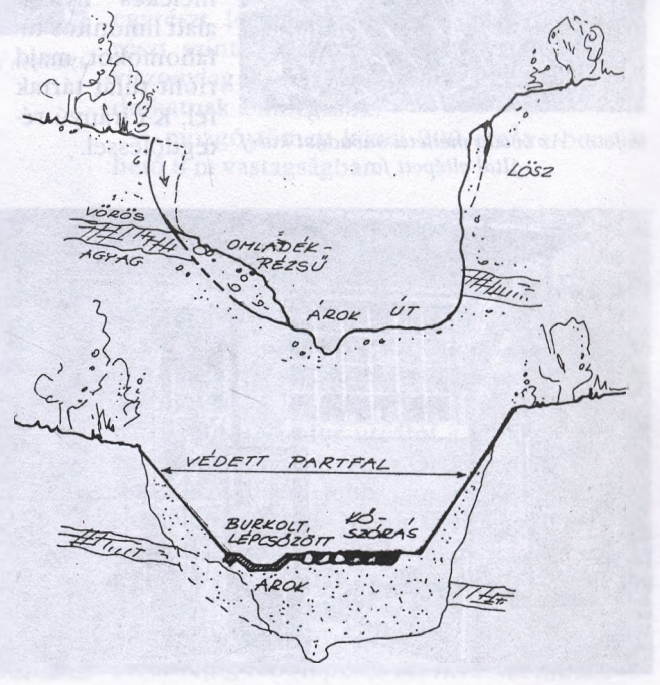
1. ábra

A rendkívül erózióérzékeny löszben végbemenő lokális, de igen markáns reliefváltozás oka maga az erózió. Mivel a löszréteg vastagsága jelentős, az erózióknak csak a természetes lehordással csökkentett felszínesítés, vagy a művi beavatkozás szabhat gátat. A tapasztalat azt mutatja, hogy a típusos löszöknél az intenzív eróziós kihordás 6-7%-os felszínesítésnél indul meg. Természetesen ennek függvénye az aktuális vízhozam is, de csak másodlagosan.

A partfalak részben természetes, részben mesterséges módon keletkeznek. A folyamat: csepp⇒ areális⇒ barázdás⇒ árkos⇒ vízmosás erózió, melynek sorozatát esetenként egy kikocsizás, egy rosszirányú vízelvezés is megindíthatja. (2. ábra) A több évtizedes, vagy évszázados eredmény a löszmélyút (3. ábra), melynek járószintjét különböző módon stabilizálhatjuk. Esetlegesen szóba jöhet a mélyút részleges, vagy teljes visszatöltése, mely a partfal magasságának csökkenésével, vagy teljes megszűnésével jár. A felszíni erózió elleni védelemről természetesen a továbbiakban is gondoskodni kell.

2. ábra

3. ábra

